

KOMMENTAREN

Forsikring og likestilling

av Kristin Mile

Enkeltindividenes rett til å bli behandlet og bedømt uavhengig av kjønn er nedfelt i lov om likestilling mellom kjønnene, forpliktende EU-direktiver og FNs konvensjoner. På mange livsområder anses dette kravet om individuell behandling nærmest som selvsagt, mens det på enkelte områder fortsatt treffes beslutninger eller trekkes konklusjoner basert på generelle eller statistiske betraktninger om kvinner eller menn.

På bakgrunn av en rekke henvendelser til Likestillingsombudets kontor fant jeg grunn til å foreta en vurdering av bruken av kjønn som faktor ved beregning av forsikringspremie i skade- og sykeforsikringer. I vår undersøkelse blant en rekke forsikringsselskaper fant Ombudet at de fleste forsikringsselskapene benyttet kjønn som variabel ved beregning av premie ved motorvognforsikringer. Det vil si at unge menn måtte betale mer for bilforsikring enn unge kvinner. I tillegg benyttet enkelte selskaper kjønn som variabel ved sykeforsikringer, og i ett tilfelle ble også kjønn benyttet ved premieberegning på villaforsikring.

Som begrunnelse for å benytte kjønn som faktor viste forsikringsselskapene til at man ønsket å få en så riktig premieberegning som mulig, sett i forhold til risikoen for utbetaling i skadetilfeller. Statistiske opplysninger viser at kjønn i enkelte tilfeller påvirker risikoen.

Likestillingsombudet konkluderte med at bruken av kjønn som faktor ved beregning av forsikringspremien ved skade- og sykeforsikringer er i strid med likestillingsloven. Ombu-

det så ingen grunn til å betvile at statistikken det vises til, er korrekt, men fremhevet at det er et grunnleggende prinsipp i likestillingsjus- sen at det enkelte individ har rett til å bli bedømt uavhengig av statistiske data om det kjønn man tilhører. Forsikringsselskapenes bruk av kjønn som variabel skjærer i praksis alle menn over en kam, uavhengig av den enkeltes faktiske kjøring. Ikke alle menn er grisekjørere, og noen kvinner er det definitivt.

Likestillingslovens hovedregel innebærer at differensiering av forsikringspremien på grunnlag av kjønn i utgangspunktet er forbudt, slik at det er unntakene som må begrunnes. Ombudet kunne ikke se at det forelå tilstrekkelige saklige og relevante argumenter for at kjønn kan tillates brukt som faktor.

Ombudet viste også til at like lite som det er politisk eller rettslig korrekt å legge etnisk tilhørighet eller hudfarge til grunn ved beregning av forsikringspremie, er det korrekt å vektlegge kjønn ved beregning av forsikringspremie.

Kristin Mile er likestillingsombud i Norge.
kristin.mile@likestillingsombudet.no

Forsikringsselskapene påklaget Likestillingsombudets avgjørelse til Klagenemnda for likestilling. Klagenemnda for likestilling er et kollegialt organ som fatter bindende vedtak etter likestillingsloven. Nemndas vedtak kan ikke påklages, men saken kan eventuelt bringes inn for domstolene. Klagenemnda fattet vedtak i saken om kjønnsdifferensierte forsikringspremier den 21. januar 2004. Nemnda kom til samme resultat som Ombudet.

Det er verdt å merke seg at Nemnda blant annet viste til at nasjonalt og internasjonalt regelverk fastslår individets rett til å ikke bli diskriminert på grunn av kjønn innebærer at hvert menneske skal vurderes individuelt uavhengig av kjønn.

Nemnda viste også til at EU kommisjonen har fremlagt et direktivforslag med forbud mot forskjellsbehandling av kvinner og menn hva gjelder: «... access to and supply of goods and services», COM (2003) 657 final. Dersom direktivet blir vedtatt, vil det blant annet innebære et forbud mot kjønnsdifferensierte forsikringspremier.

Direktivforslaget tar sikte på å utvide ikke-diskrimineringsprinsippets anvendelsesområde utover arbeidsmarkedet. Den norske likestillingsloven har allerede et slikt utvidet virkeområde i det den gjelder på alle samfunnsområder. Det er altså ikke et særnorsk standpunkt at forbudet mot forskjellsbehandling innebærer et forbud mot kjønnsdifferensierte premier, men tvert i mot et standpunkt som også deles av EU kommisjonen.

Forsikringsbransjen argumenterte overfor Klagenemnda med at et forbud mot bruk av kjønn som beregningsgrunnlag vil medføre betydelige konsekvenser for store grupper forsikringstagere. Klagenemnda vurderte derfor også om konsekvensene utgjorde slike saklige grunner at det skulle tilsi at forskjellsbehandling likevel kunne være lovlig.

Det var flertallet i Nemndas oppfatning at et forbud mot bruk av kjønn som beregningsfak-

tor naturligvis vil tvinge frem andre måter å foreta beregningene på. En slik omlegging vil selvfølgelig være noe kostnadskrevende. Flertallet var imidlertid ikke i tvil om at en slik omlegging er mulig. Det ble blant annet vist til eksempler som er omtalt i EU-kommisjonens direktivforslag.

Det ble også i Nemndas møte opplyst fra forsikringsselskapene at noen selskaper allerede opererer med ordninger for bilforsikring slik at kunder må betale en relativt høy premie ved årets begynnelse, basert på statistisk risikovurdering for angjeldende alders- og kjønnsgruppe, men hvor en del av premien refunderes til forsikringstakeren ved årets slutt dersom vedkommende har kjørt skadefritt. Dette viser at forsikringsselskapene er i stand til å finne nye måter å ivareta enkeltindividers rett til å bli vurdert individuelt etter sin egen adferd, og ikke kun basert på generelle vurderinger etter kjønnsstatistikk.

Flertallet i Nemnda var av den oppfatning at selv om en noe grovere risikoberegning eventuelt vil føre til noe økte kostnader for forsikringstakerne, er dette en kostnad samfunnet må bære i sin bestrebelse for å eliminere forskjellsbehandling direkte begrunnet i kjønn.

Forsikringsbransjen ble som nevnt pålagt å bringe den diskriminerende praksisen med kjønnsdifferensierte premier til opphør. Det ble gitt en frist på to år til gjennomføring av Klagenemndas vedtak.

Det er ennå ikke klart om spørsmålet om kjønnsnøytrale forsikringspremier vil bli regulert i EU-retten. Vedtakelse av det foreslåtte likestillingsdirektivet krever enstemmighet i EU, og det er en viss skepsis til direktivet i enkelte av medlemslandene. Men uansett utfallet av den politiske behandlingen av direktivet i EU, er det etter min mening klart at norsk lov allerede stiller krav om likebehandling av kvinner og menn også når det gjelder forsikring.